

Posudek diplomové práce

Verbonominální kompozita v italštině a portugalštině,

kterou předložila **KLÁRA ČIŽINSKÁ,**

FF UK, Ústav románských studií, a.a. 2011/2012.

Klára Čížinská předložila práci, jejímž cílem bylo popsat strukturu a produktivitu verbonominálních kompozit v současné italštině a v současné portugalštině. Jde o slovotvornou kategorii, která patří k těm údajně nejproduktivnějším ve všech románských jazycích, a proto konfrontace dvou románských jazyků je určitě zajímavá, zvláště máme-li k dispozici tytéž metodologické nástroje a zdroje, jež takové srovnání umožňují. Těmito nástroji jsou jak elektronické slovníky, tak korpusy.

Klára Čížinská oba tyto zdroje úspěšně propojila: vyšla ze slovníkových dat (jež velmi dobře charakterizuje) a ověřila jejich přítomnost ve dvou významných korpusech obou jazyků (*La Repubblica* pro italštinu, *CETEMPúblico* pro portugalštinu). Při tom zároveň potvrdila či přímo obohatila probíhající výzkumy, které jsou vysoce aktuální (především výborně doplnila Riccovy studie o italských VN kompozitech). V tomto ohledu je diplomová práce Kláry Čížinské nejen zdařilá, ale přináší také nové, doposud nikde nezveřejněné výsledky.

Práce je přehledně rozdělena do pěti kapitol. V první diplomantka vymezuje obecně kompozici jako slovotvorný proces a prezentuje některé možné klasifikace. Ve druhé kapitole přechází ke kompozici v románských jazycích, ve třetí k verbonominálním kompozitům a čtvrtá a pátá kapitola je pak věnována analýze těchto kompozit v italštině a v portugalštině. Diplomová práce tedy postupuje naprosto exemplárně od obecného ke konkrétnímu, od všeobecně známých věcí, které lze získat ze sekundární literatury (a zde diplomantka pracuje nejen se staršími kanonickými tituly, ale i s nejnovějšími články, které jsou k dispozici), k pečlivé analýze vlastních dat.

Přes všechny tyto klady obsahuje práce i některé nedostatky, které sice nijak nesnižují jinak vysokou úroveň, ale které přesto zasluhují jisté upřesnění nebo vysvětlení. Začnu formálními aspekty.

Přestože je jazyková stránka práce v zásadě v pořádku, tu a tam se objevují pasáže, které tak úplně zdařilé nejsou. Např. na s. 21 „...v románských jazycích se *po v důsledku* zániku flexe kombinují slova.“ Podobně na s. 37 „Je-li však nominální složka rodu ženského, není tak zcela analogické, aby výsledná formace v maskulinu.“ Zároveň je potřeba upozornit bohužel i na místy chybné italské résumé: na s. 103 na konci druhého odstavce je věta, jejíž slovosled není korektní. Na s. 105 pak máme *più frequentata* (místo *frequente*), *sui corpus* (místo *sui corpora* – zde nicméně uznávám, že i Davide Ricca používá v plurálu *corpus*). Zmínil bych ještě věcně ne zcela přesnou vazbu *referovat o*, když je řeč o referenci kompozit, tedy o tom, k čemu (zda k životnému konateli, anebo k nástroji) odkazují. Použil bych určitě *referovat k*. A nakonec ještě jeden aspekt. Diplomantka se někde drží sekundární literatury natolik pevně, že její české překlady nejsou terminologicky příliš přesné (nejsou-li přímo obsahově chybné). To je příklad „argumentačních požadavků“ na s. 19 nebo „frekvenčních listů“ (správně *seznamů*) na s. 51.

Pokud jde o obsahové nesrovnalosti, měl bych spíše některé dotazy či návrhy k diskusi. V prezentaci obecných charakteristik kompozice bych očekával, že se diplomantka

nakonec přikloní k určité konkrétní koncepci a té se bude držet, jakkoli reduktivní může být s ohledem na jiné možné klasifikace či pojetí. Klára Čížinská ve svém shrnutí jakoby „lavíruje“ mezi různými definicemi a přeskakuje z koncepcí, které jsou podle mě už dávno *passé* (např. Darmesteter; srov. především na s. 32–33), na koncepcce, jež vycházejí z naprosto odlišných premis.

Pokud jde o další body k diskusi, asi by bylo dobré, kdyby diplomantka vysvětlila, jak užívá symbolu ° v příkladech např. na s. 57. Samozřejmě to je úzus, který je ve slovtvorbě (do jisté míry) běžný, ale jelikož nefiguruje v seznamu zkratk a symbolů (na s. 7), je třeba ho nějak charakterizovat a upřesnit, zda zmíněné příklady na s. 57 jsou diplomantčiny, anebo zda pocházejí ze sekundární literatury.

Na s. 58 píše Klára Čížinská, že „žádná ze složek neurčuje kategorii celé struktury, proto jsou determinovány rodem mužským.“ Je nutné vysvětlit, zda mezi exocentricitou a maskulinem je nějaká přímá souvislost.

Na s. 63 se diplomantka snaží postihnout některé Riccovy (2010) postřehy o „substantivní formaci“ a „jednotné výstupní hypotéze“. Obávám se, že oba termíny nejsou příliš přesné; kromě toho nerozumím celé formulaci. Je potřeba tedy blíže vysvětlit.

Na s. 67 je tabulka, v níž jsou jednotlivá lemmata řazena abecedně, což ale nemá žádnou výpovědní hodnotu. Řazení dle frekvence by bylo informativnější.

Na závěr bych poukázal na dvě zajímavá zjištění. Určitě je zásadní postřeh, že „dvojí“ výstupní kategorie N/A u italských kompozit je faktor, který se na vysoké produktivitě podílí. S tím souvisí informace, že naopak v portugalštině tato adjektivní funkce tak frekventovaná není. Možná bych uvítal, kdyby Klára Čížinská tuhle informaci mohla u obhajoby ještě prokázat na některých korpusových příkladech. Asi by bylo dobré zjistit, zda v teoretické rovině slovtvorné *disponibility* není přece jen tato možnost otevřena. Znamenalo by to vytvořit hypotetická kompozita ve funkci modifikátorů jiných substantiv a na vzorku rodilých mluvčích testovat jejich přijatelnost.

Jak je tedy zřejmé, považuji diplomovou práci Kláry Čížinské za obsahově velmi zdařilou, doporučuji ji beze všeho k obhajobě, ale vzhledem k výše zmíněným (především formálním) nedostatkům ji prozatím navrhuji hodnotit jako **velmi dobrou**.

V Praze dne 5. června 2012

doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
vedoucí diplomové práce